

Zadruška.

List za zadružništvo in kmetijstvo.

Last in glasilo „Zadružne Zveze“ v Celju.

Izhaja vsakega 15. v mesecu. Stane na leto 4 K. Uredništvo in upravništvo je v Celju, Schillerjeva cesta 3. Rokopis se ne vračajo. Naročnina se pošilja »Zadružni Zvezi« v Celju. Cene inseratom po dogovoru. Interurb. telefon št. 3. Poštnohran. račun št. 72.539. Ponatisi dovoljeni le z navedbo vira.

Vsebina: Novela k zadružnemu zakonu. — Koncentracija jugoslovanske zadružne organizacije. — Nadzorstvo, njega delokrog, dolžnosti in pravice. — Nekaj o čeških bankah. — Zadružne in gospodarske novice. — Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju. — Oglasi.

Novela k zadružnemu zakonu.

Avstrijski zadružni zakon je iz leta 1873, iz časov ko je bilo zadružništvo še v začetku svojega razvoja. To dejstvo samo opravičuje trditev, da ta zadružni zakon ne more zadoščati potrebam sedanjega časa, najsi bi bil za svoj čas še tako dober. Razvoj ga je prehitel, nastale so nove potrebe, nove zahteve, nove oblike zadružnega delovanja.

Leta 1911 je predložila avstrijska vlada državnemu zboru načrt novega zadružnega zakona. Do uzakonjenja zakona ni prišlo.

Vojna z vsemi svojimi zli posledicami je pokazala neodvračljivo potrebo po preosnovi zadružnega prava. Zastarele in neokretne so pred vsem določbe glede konkurza zadrug in pokritja konkurznih izgub; zastarela je določba, da je poravnavno postopanje izključeno. Vojna sicer v splošnem na zadružništvo ni neugodno vplivala. Ugotoviti se celo mora, da si je marsikatera slaba zadruga med vojno opomogla in da je marsikatera bolna zadruga med vojno in vsled vojne ozdravela. Vendar še ostaja dovolj zadrug, katerih ozdravljenja ni pričakovati, ali vsled lastnih grehov iz predvojnih let ali vsled neposrednih učinkov vojne. Slednje zadruge bo iskati pred vsem v neposrednem vojnem ozemlju.

Zadružništvo samo je uvidelo potrebo, da se pri zadrugah vsaj glavne določbe o konkurznem postopanju predrukačijo še pred koncem vojne. Iz zadružnih organizacij je izšel prvi pogon za preosnovo nekaterih najvažnejših določb zastarelega zadružnega zakona. Da bi se celi zadružni zakon preosnoval in nov zadružni zakon pred koncem vojne sklenil, na to niti največji optimisti niso mogli misliti, ker sedanji čas nikakor

ni prikladen za kodifikacijo obsežnejših in važnejših zakonov. Preostalo je edino noveliranje zadružnega zakona.

Pravosodno ministerstvo je po navedenem predlogu nekaterih zadružnih zvez (pred vsem češke Jednote založen) izdelalo načrt novele k zadružnemu zakonu, je povabilo zadružne zveze na posvetovanje, je z njimi presodilo najvažnejše določbe novele ter predložilo potem načrt novele vojno-gospodarskemu odseku poslanske zbornice, ki je načrtu pritrnil.

In dne 21. sušca t. l. je izšla v državnem zakoniku št. 105 iz l. 1918 na podlagi pooblastilnega zakona od 24. julija 1917 drž. zak. št. 307 naredba pravosodnega ministerstva od 21. marca 1918, ki preureja zadružni zakon iz l. 1873 v določilih o konkurzu, o uveljavljanju jamstva in o poravnavnem postopku pri pridobitnih in gospodarskih zadrugah.

Najvažnejše določbe novele so sledeče:

1. Pri zadrugah z omejeno zavezo velja prej kot slej načelo, da jamči vsak zadružnik samo s tolikratnim deležem, kakor je v pravilih določeno; ako v pravilih posebne določbe ni, jamči zadružnik s še enkratnim deležnim zneskom. V slučaju konkurza je dolžan zadružnik vplačati v konkurzno maso toliki znesek, kakor mu veva jamstvo. Je tej zahtevi zadostil in svoje jamstvo vplačal, potem nima z njim opraviti ne konkurzno sodišče niti nimajo do njega pravice konkurzni upniki, ki se imajo pri zadrugah te vrste držati izključno le zadruga. Prijemati posamezne zadružnike je upnikom zadruga z omejeno zavezo zabranjeno.

Drugače je bilo pri zadrugah z neomejenim jamstvom. Pri teh zadrugah so imeli upniki pravico, po pravomočni razdelitvi konkurzne mase zahtevati plačilo izgube od vsakega posameznega člana. Člani zadruga z neomejenim jamstvom so bili kakor divjačina, na katero se je po razdelitvi konkurzne mase začel splošni lov. Ta rešitev načela neomejenega jamstva ni bila niti v dobro upnikom niti v korist zadružnikov. Pri upnikih je veljalo načelo: Kdor je zadružniku prej vrat zavil, je prišel do pokritja svoje izgube. Čem ve-

čim zadružnikom in čem hitreje je vratove zavijal, tem sigurnejši je bil uspeh. Da so pa imeli pri tem obzirnejši upniki škodo in škodo oni upniki, katerim ni bila dana možnost, takoj po razdelitvi uvesti izvršilne korake, na to se zakon ni oziral.

Po noveli je stvar drugačna: namesto brezobzirnega jamstva in brezobzirne izročitve zadružnikov v roke upnikov zadruga je nastopila neomejena dolžnost doplačila. Po noveli ne more posamezni upnik prijeti neposredno posameznega zadružnika, ampak upnik se mora držati zadruga, zadruga pa ima skrbeti po konkurznem upravitelju potom razdelitve izgube med zadružnike za popolno pokritje vseh obveznosti zadruga s tem, da naloži zadružnikom doplačila na neomejeno jamstvo.

S to določbo je dosednji nevzdržljiv način pokritja izgub pri zadrugah z neomejenim jamstvom odstranjen. Po noveli je zadruga kakor pred vnovčenjem zadružnega premoženja tako po vnovčenju in razdelitvi istega edini nositelj pravic in dolžnosti: Upnik ima po noveli le pravico zahtevati od zadruga plačilo, zadruga pa ima dolžnost, skrbeti po konkurznem upravitelju za pokritje terjatev potom razdelitve izgube na posamezne zadružnike. Neposredno preganjanje zadružnikov od strani upnikov zadruga je torej sedaj po noveli izključeno.

S to temeljno določbo so si postale zadruga z omejeno zavezo slične z zadrugami z neomejeno zavezo. Pri obeh imajo upniki in zadružniki opraviti samo z zadrugo. Razlika je ta, da jamči pri neomejenem jamstvu zadružnik z vsem svojim premoženjem zadrugi in posredno, neposredno tudi upnikom, med tem ko jamči zadružnik z omejeno zavezo zadrugi samo s tolikratnim jamstvom kakor ga določajo pravila.

2. Iz načela, o katerem smo ravnokar razpravljali, razvija novela k zadružnemu zakonu način, kako pokriti izgubo. Konkurzni oskrbnik ima po noveli dolžnost, da takoj po naroku na ugotovitev obveznosti (§ 105 konk. r.) napravi bilanco, v kateri mora razen dolgov zadruga upoštevati tudi morebitne stroške konkurznega postopanja. Pri tem računu se upravitelj ne sme ozirati na nevplačane deleže, ker po noveli se mora te deleže za pokritje izgube v razmerju števila in visokosti deležev najprej izterjati in za plačilo teh izgub uporabiti. Ako nevplačani deleži za pokritje izgub ne zadostujejo, še le potem se prične razdelitev izgube na posamezne zadružnike.

3. Glede zadružnikov, ki so svoje deleže v celoti vplačali, uveljavlja novela k zadružnemu zakonu doplačilno obveznost.

Doplačati, so dolžni vsi zadružniki, katerih jamstvo ob času razdruženja zadruga še ni bilo ugasnilo.

Kdor ob času razdruženja ali razpusta zadruga ni bil več član zadruga, na tega se seveda doplačilna obveznost ne more nanašati, ker je s pravočasnim izstopom in vsled pretoka jamstvene dobe doplačilne obveznosti oproščen.

Poleg zadružnikov, katerih jamstvo je vsled pravočasne odpovedi ugasnilo, so pa tudi taki, ki so svoje deleže drugim odstopili, v kar je treba, kakor tudi pravila v največ slučajih predpisujejo, dovoljenja načelstva. Pri zadružnikih te vrste določa novela, da jamčijo še tudi po izstopu iz zadruga, vendar samo v toliko, v kolikor se jamstvo od naslednikov v smislu novele ne da realizirati, n. pr. ker so nasledniki plačila nezmožni ali ker so se plačilo odtegnili itd.

4. Po določbah novele ima upravitelj konkurznega sklada dolžnost, da po presojevalnem naroku napravi račun o doplačilih posameznih zadružnikov. Upravitelj konkurznega sklada se mora pri razdelitvi primanjkljaja med zadružnike ozirati na troje: na visokost izgube, na število zadružnikov in od teh na ono število takih zadružnikov, ki po njegovem utemeljenem mnenju ne bodo mogli doplačati. Upravitelj mora torej zadružnike razvrstiti med plačila zmožne in plačila nezmožne, ter mora razdelitev tako sestaviti.

Konec sledi.

Koncentracija jugoslovanske zadružne organizacije.

Ni nova misel. Že pred vojno so se pojavljali glasovi resnih delavcev na narodno-gospodarskem polju o potrebi konsolidacije in koncentracije slovenske zadružne organizacije. Vojni dogodki so nam to potrebo še kot boj nujno dokazali. Preokret v našem javnem življenju tekom zadnjega leta pa nam je tudi jasno predočil, da moramo preiti preko koncentracije slovenskega zadružništva k razmotrivanju in k uresničenju konsolidiranja in koncentriranja vsega zadružništva na avstro-ogrskem slovanskem jugu.

Naša zadružna organizacija, »Zadružna Zveza v Celju«, oziroma njeni oficijalni zastopniki doslej tozadevno še niso precizirali svojega stališča. Brezdvomno pa bodo to v doglednem času storili. V zadnjem času pa se i slovenskem i hrvaško-srbskem političnem in gospodarskem časopisju zopet intenzivneje razpravlja to vprašanje. Za naše čitatelje gotovo ne bo nezanimivo, če izmed teh glasov nekatere važnejše v odlomkih priobčimo.

I.

»Slov. Narod«, danes gotovo največji in najboljši politični dnevnik na slovanskem jugu, piše v svoji 78. številki od 6. aprila t. l. med drugim sledeče:

»Dalekovidni naši narodni gospodarji so že davno spoznali, da je skrajni čas za koncentracijo zadružne

organizacije. V tistem hipu, ko priznavamo, da naše naše zadrugištvu ne sme biti strankarsko sredstvo, temveč da je skupna narodna stvar, odpade glavna ovira za njega definitivno konsolidacijo in koncentracijo, Pokojni dr. Krek, kateremu je bilo zadrugištvu del njegovega »jaz«, se je bavil že s konkretnimi načrti, in njegova ideja, da naj postane združeno jugoslovansko zadrugištvu mogočna naša gospodarska organizacija, je gotovo eden najdragocenejših delov njegove oporoče.

Kot prvi korak pride v poštev koncentracija našega denarnega zadrugištva. Organiziranih denarnih zadrug na Slovenskem je okoli sedemsto. Premoženje, katero te zadruge upravljajo, presega več sto milijonov, a vendar do danes to zadrugištvu ni prišlo do one veljave, katera mu pripada po njega finančni moči.

Zakaj ne? Predvsem zato, ker so bile posamezne zveze le politične ekspoziture poedinih strank. Tako se je zgodilo, da so Zveze nekatere posojilnice zapeljale v dolgove, da so pa tem potom tudi same prišle v finančne težkoče. Vedna borba za tekoča denarna sredstva v samih centralah ni dovolila zadostnega razmaha v pravem zadrugištvu delu, kakor tudi nepravega pregleda o resnični moči poedinih zvez. Le finančno neodvisno zadrugištvu pa se more nemoteno razvijati in biti v resnično korist svojim članom.

Da bi denarno zadrugištvu v celoti moglo izpolnjevati svoj namen, je nameraval pokojni dr. Krek pridobiti vse obstoječe zveze za skupno delo. Združili bi se naj v skupno zvezo. Delokrog posameznih zvez bi ostal nedotaknjen in bi organizatorično vsaka poedina zveza pri svojih članicah nadalje delovala. Z združitvijo bi se doseglo, da bi to delo postalo enotno. Pri skupni Zvezi bi poedine zveze bile v odboru zastopane po proporciju t. j. po številu in moči svojih članic. Tako združeno zadrugištvu bi potem reprezentiralo resnično finančno moč kmetskega prebivalstva in dežele.

A ker je praksa dosedaj pokazala, da je organizatorično delo zvez ovirano, ako so zveze tudi denarne centrale, bi bilo treba osnovati posebno denarno centralo. Razumljivo je, da bi se v tej denarni centrali stekal ves zadrugištvu razpoložljivi kapital. Združeno zadrugištvu bi moralo vnaprej imeti direkten stik z denarnim trgov ter po svoji moči priti tudi tam do primerne veljave. Dosedajno poslovanje zadrugištva z bankami ni posebno dobro uplivalo na notranji razvoj organizacij. Banke so pač špekulativna podjetja s kapitalističnimi nameni in so tudi zadrugištvu smatrale le za klijenta. Tudi za zadrugištvu — v celoti — nikdar ni ugodno, da se en del poslužuje ene banke, drugi druge itd. Ako torej hočemo, da v zadrugištvu naloženi kapital resnično služi svojemu namenu, mora biti centraliziran; a ako hočemo, da se zadrugištvu denarna moč uveljavi in da zadrugištvu pride tudi direktno

do denarnega trga, si mora ustanoviti lastno zadrugišno banko.

Z osnovanjem zadrugištvu banke, s centraliziranjem zadrugištva na polju organizacije postavilo bi se zadrugištvu z enim mahom na popolnoma solidno podlago in v kratkem času bi bilo možno ozdraviti še obstoječe hibe in grehe s primerno malimi žrtvami.

Možje, ki imajo zmisel za zadrugišno-organizatorično delo, bi načelovali zvezi, možje zadrugištvu mišljenja in trgovskih sposobnosti pa zadrugištvu banki.

In konečno preko koncentracije slovenskega zadrugištva do koncentracije jugoslovanskega zadrugištva! Čim bi bil dosežen ta cilj, bi nobena sovražna sila ne mogla streti naše gospodarske moči.

Tako »Slov. Narod«! V prihodnji številki objavimo zanimiv glas »Zadrugarja«, glasila splitskega Zadrugištvu nega saveza.

Nadzorstvo, njega delokrog, dolžnosti in pravice.

Vse to določa § 24. zadrugištvu zakona.

Načelstvo je upravljajoči, nadzorstvo kontrolni organ. Zato se zadrugištvu zakon drži načela, da je strogo ločiti funkcije obeh organov. Nadzorstvo se ima ob izvrševanju svoje naloge omejiti na to, da kontrolira delovanje načelstva, da se v to svrhu informira o poteku poslovanja in da pregleduje uspeh poslovanja. Sodelovanje pri funkcijah, ki so odkazane načelstvu, mu ne pristoja, ker je vodstvo zadrugištvu poslov poverjeno načelstvu, dočim je nadzorstvo od vodstva teh poslov principijelno izključeno.

Ta dosledna ločitev kompetence obeh organov, ki jo obsegajo tozadevne določbe zadrugištvu zakona, ima namen, kar najbolj nepristransko in objektivno kontrolo nadzorstva nad delovanjem načelstva.

To nadzorovanje obsega po zakonu zlasti sledeče funkcije:

1. Pravico in dolžnost, poučiti se natančno o tem, kako poteka zadrugištvu poslovanje, pregledovati knjige in spise, preiskovati stanje blagajne, zahtevati od načelstva, uradništva in zadrugištvu pooblaščenecv potrebna pojasnila in sploh ukreniti vse, kar je potrebno za pravilno izvrševanje nadzorovalne službe.

2. Pravico in dolžnost, pregledati račune, ki jih predloži načelstvo o posameznih poslovnih dobah, bilance in predloge o porabi čistega dobička.

3. Pravico in dolžnost, vsako leto poročati občnemu zboru o uspehu tega pregledovanja.

4. Pravico in dolžnost, kakor hitro se mu zdi potrebno, odstaviti člane načelstva, uradnike in pooblaščenecv zadruge, in sicer začasno, dokler o tem ne odloči občni zbor, ki se ima kar najhitreje sklicati.

5. Pravico in dolžnost, sklicati občni zbor, kadar se mu zdi to potrebno v interesu zadruge.

Iz tega opisa je razvidno, kakšen delokrog določa združni zakon nadzorstvu, kakšne pravice mu daje in kakšne dolžnosti nalaga. Zastopstvo zadruga leži izključno v rokah načelstva, kontrola je pa pridržana nadzorstvu. Če stori načelstvo kaj, iz česar nastane zadrugi škoda, ga lahko nadzorstvo odstavi, drugih sredstev mu zakon ne daje na razpolago.

V kakem konkretnem slučaju so mogoči dvomi, kje neha nadzorovanje in kje se pričenjajo trgovske dispozicije in se potem prično prepri o kompetenci. V takih primerih je treba, da oba organa, načelstvo in nadzorstvo, postopata s potrebno uvidevnostjo in taktom, pri čemer je imeti pred očmi korist zadruga.

Priobčujete v „Zadrugi“ občne zборе in računске zaključke!

Nekaj o čeških bankah.

V »Slov. Narodu« z dne 30. marca t. l. čitam zanimiv članek o čeških bankah, o njih razvoju in nameni. Danes obstoji 13 velikih čeških bank, ki raztezajo svoje delovanje ne le po Češkem, ampak tudi po drugih slovenskih pokrajinah. L. 1917 se je osnovala Zveza čeških bank, ki ima nalogo, stati na čelu vsega delovanja češkega naroda na gospodarskem polju.

Da nekoliko znamo preценiti pomen in razvoj čeških bank, evo kratkega zraven stoječega pregleda:

Vlog imajo češke banke danes čez 1 milijardo kron, in vloge še vedno naraščajo.

Živnostenska banka pospešuje vse panoge obrti na Češkem, tekstilno, železarsko, premogokopno industrijo itd. Praška kreditna banka: tekstilno industrijo, premog, usnjarstvo, pekarnice, mlinci, opekarne. V Galiciji ima petrolejske vrelce, na Češkem rafinerijo, v Srbiji in Bolgariji tovarne za sladkor. Češka banka financira veliko češko tovarno za puške. Prumyslova banka: ima mline in premogokope ter je v Budimpešti ustanovila podružnico: Slovaško banko. Moravska agrarna in industr. banka: je prevzela in razširila ogromno tovarno za izdelke iz sladkorja, čokolade in kakao Maršner v Pragi ter ima na Moravskem velike sladkorne tovarne, vodi celo vrsto pivovaren, podjetij za lesno obrt in železarno. Moravsko-šlezka banka ima posebno mnogo pivovaren. Pozemkova in tudi agrarna banka se bavite posebno s parcelacijo veleposestev (Vitanje na Štajerskem, Krupa na Kranjskem). Češke banke so imele l. 1917 skupaj 35 podružnic. Za čas po vojni so si osnovali »Družbo za mednarodno industrijo«, ki naj pripravi enoten nastop čeških bank onkraj čeških mej.

Ustanovno leto	Delniška glavnica (v milijonih K)		Čisti dobiček (v tisoč K)	
	prej	sedaj	1916	1917
1868	100	121	7.284	8.293
1868	48	48	257	?
1870	30	50	1.944	3.119
1898	50	60	2.565	3.171
1903	25	25	874	?
1908	8	12	481	571
1908	14	14	1.062	1.718
1909	14	25	640	1.241
1910	3	3	15	?
1911	2	2	149	?
1911	3	3	218	?
1911	12	20	497	1.244
1914	2	2	139	?
	2078	3408		

1. Živnostenska banka v Pragi
2. Založni uverni ustav v Kr. Hradci
3. Praška uverni banka v Pragi
4. Češka industr. banka v Pragi
5. Osrednja banka v Pragi
6. Češka banka v Pragi
7. Mor. agr. in industr. banka v Brnu
8. Pozemkova banka v Pragi
9. Bohemia
10. B. pivovarska
11. Mor. šlezka banka v Brnu
12. Agrarna banka v Pragi
13. Stavebni banka v Pragi

Zadružne in gospodarske novice.

Vojaške rekvizicije živine v celi državi. Vojno ministerstvo je brzojavno odredilo, da se po vsej Avstriji začno vršiti rekvizicije živine z vojaško pomočjo, ker se zlepa ne more dobiti predpisane množine klavne živine. Deželnim vnovčevalnicam živine se prideli po en častnik, ki bo nadzoroval in odredil dobavo živine po deželi. Na razpolago bo imel večje vojaške oddelke, ki bodo — ako zaupniki deželnih vnovčevalnic ne bi dobivali predpisanega števila živine — takoj nastopili z oboroženo silo in bodo spravili živino k dobavam. Za tako živino se bo plačevala znižana, oziroma prejšnja cena, t. j. 1 K manj za 1 kg žive teže, kot sicer. Odbili se bodo povrh rekvizicijski stroški.

Zakaj ni tobaka? V naši državi se je v glavnem na Ogrskem sadil tobak. Še l. 1914 je v 908 krajih 9612 pridelovalcev na 45.579 ha pridelalo 512.528 mq tobaka. To množino je plačala država z 23.875.315 K

Med vojno se je pridelovanje znatno skrčilo, ker je ogrska režija plačala zanj tako nizke cene, da se ni več splačalo. Pridelovalci, ki so vkljub temu tobak še sadili, so zahtevali višje cene. Temu pa se je uprla avstrijska državna polovica, ki je dobivala polovico pridelka, češ, da za višje cene tobak tudi drugje dobi. Cene pa morajo biti v obeh državnih polovicah enake. Vsled tega je pridelovanje tobaka še bolj nazadovalo. Ko so končno težave glede uvoza tobaka od zunaj vedno naraščale, se je tudi naša državna polovica odločila za višje cene. Pa bilo je že prepozno. Da pa so velikanske zaloge tobaka ob začetku vojne tako hitro zginile, ni le vzrok velikanska poraba na bojišču, ampak dejstvo, da se je prve čase s tobakom potratno postopalo. Tako je nastalo pomanjkanje tobaka, najprej za civilno prebivalstvo, zadnje čase že tudi za vojaštvo. Izven tega pa se ogromne množine našega tobaka izvažajo v Nemčijo. Lansko leto pa se je vsled suše še izven tega zelo malo tobaka pridelalo. — Kakor smo že v zadnji številki poročali, se bo sedaj tudi v naši državni polovici začel tobak pridelovati. — Ponovno se te dni poroča, da bodo upeljane izkaznice za tobakne izdelke.

Stoletnica rojstva F. V. Rajfajzena. V zadnji številki smo poročali o 30 letnici smrti slavnega ustanovitelja nemškega denarnega združenstva. Dne 30. marca pa smo praznovali 100-letnico rojstva istega moža. Z ustanovitvenim rajfajznom je imel Rajfajzen namen, pomagati v mestih malim trgovcem, obrtnikom in delavcem, na kmetih pa kmečkemu ljudstvu. Imele so namen, dajati članom kredit, da se morejo gospodarsko in duševno osamosvojiti. Sprva je šlo v glavnem za skupno nabavo živine, poljedeljskih orodij, semen in surovin. Šele pozneje so dobile rajfajznovke svojo sedanjo obliko.

Oddaja vojaških konj kmetovalcem. Poljedeljsko ministerstvo je z odlokom od 6. marca odredilo, da morajo topničarske opravne postaje konje, ki jih lahko pogrešajo, oddajati kot »rezervne konje« kmetovalcem, ki sami kmetujejo, lahko konje prehranijo in so naseljeni v okrožju največ 100 km od opravne postaje. Vsak, ki konja dobi, mora podpisati reverz, v katerem se zaveže: da bo konja pravilno krmil; da ga ne bo porabljal tako, da bi sprivil v nevarnost njega vojno sposobnost; da ga bo rabil le v kraju, za kateri mu je izročen; da bo v slučaju obolenja poklical živinozdravnika in naznanil obenem postajnemu poveljstvu. Posestnik jamči za povrnitev škode erarju, če bi konj poginil ali če bi ga treba lovsled kake poškodbe prodati za nižjo ceno, nego je bil cenjen takrat, ko ga je prevzel.

Zadružno gibanje v Avstriji v l. 1917. V letu 1917 se je vpisalo v združni register v tostranski državni polovici 559 pridobitnih in gospodarskih združenj, od teh 259 nenemških, 290 nemških. Izbrisalo se je 122 združenj; sklenjena likvidacija se je vpisala v 42 slučajih.

Cene za kavine surogate. Z naredbo urada za ljudsko prehrano z dne 16. marca so za kavine surogate določene sledeče najvišje cene: v mali prodaji za kg: za ječmenovo kavo, ne v zavojih, 1 K 40 v, za sladno kavo v papirnem ovoju 2 K 40 v, za lupinsko kavo v kartonskih ali lesenih zavojih 2 K 40 v, za figovo kavo v kartonskih ali lesenih zavojih 10 K 80 v, za želodovo kavo v kartonskih ali lesenih zavojih 3 K 40 v, za čisto cikorijsko moko, čisto moko iz sladkorne pese ter tozadevne mešanice v papirnih zavojih 2 K 48 v, v škatljah 2 K 68 v.

Koliko ozemlja in prebivalstva je izgubila Rusija vsled v Brestu Litevskem sklenjenega miru?

Poljsko:	133.820 km ² ,	13.500.000 ljudi;
Litevsko:	121.840 km ² ,	5.806.000 ljudi;
Kuronsko:	27.286 km ² ,	789.300 ljudi;
Ukrajina:	620.947 km ² ,	34.965.000 ljudi;
Fiinsko:	373.600 km ²	3.241.000 ljudi

itd. Zavsem je izgubila 1.454.987 km² zemlje in 61.184.700 prebivalstva. Poprej je obsegala 22.296.727 km² in štela 151.334.200 prebivalcev.

Nova centrala. V Avstriji še imamo očitno vse premalo »central«, ki na stroške prebivalstva delajo ogromne dobičke, stekajoče se v žepe židovskih špekulantov. Sedaj se je tudi za uvoz ukrajinskega žita osnovala nova centrala »Gig«, v kateri sede skoro sami — židje.

Živnostenska banka v Pragi je imela v l. 1917 8,292 719'05 K čistega dobička (+ K 1,009.000'92 v l. 1916); dividenda znaša 7 1/2 % (+ 1 %), dotiranje fondov 1,926.667'41 K (+ 831.394'11 K).

Državne podpore za svojce v Ameriki pridržanih avstrijskih državljanov. Ker so Združene države v Severni Ameriki od 7. decembra 1917 tudi z Avstro-Ogrsko v vojnem stanju, imajo od tega dne tudi svojci v Združenih državah severnoameriških pridržanih avstrijskih državljanov pravico do državne podpore po zakonu z dne 17. avgusta 1917, št. 376 drž. zak., če so seveda ostali zakoniti pogoji podani. Prošnje je vlagati pri političnem okrajnem oblastvu (c. kr. okrajnem glavarstvu, mestnem magistratu) prosičevega bivališča; vlagajo jih lahko razven svojcev samih zanje tudi njihovi zastopniki, županstva, pisarne in občekoristna društva.

54 milijard kron državnih dolgov. Glasom poročila kontrolne komisije za državne dolgove je znašalo stanje istih dne 13. febr. t. l. pri avstro-ogrski banki 13.102'8 milijonov, pri konzorciju v Nemčiji 2.866'9 mil. na vojnih posojilih 29.274'6 milijonov, na zunanjih posojilih 88'7 milijonov, skupaj torej 54.081'7 milijonov. Za obrestovanje te vsote je treba 2.195'1 milijonov kron na leto.

Za zasluge za kmetijstvo so bili povodom občnega zbora štaj. kmet. družbe odlikovani Slovenci: višji dež. živinorejski nadzornik M. Jelovšek, župnik Jos. Čede in nadučitelj Franc Praprotnik.

Srbska osrednja banka za Bosno in Hercegovino v Sarajevu je sklenila na občnem zboru, povišati delniško glavnicu od 3 na 4 in pol milijona kron.

Novo najvišje cene na Ogrskem so določene sledeče: za pšenico 60 K, za rž, ječmen in oves 52 K, za koruzo 60 K, za fižol 100 K, za lečo 150 K, za mak 350 K, za sladkorno peso 14 K in za krompir 18 K (za en meterski siot).

Prepovedan izvoz srebrnega denarja. Dosedaj je bilo dovoljeno vzeti s seboj čez državno mejo največ le 20 K srebrnega denarja. Posebna vladna odredba prepoveduje sedaj sploh vsak izvoz srebra.

Koliko požre nenasitno žrelo vojne? Skupni vojni stroški cele naše države znašajo vsak mesec 2060 milijonov kron. Avstrija plača od tega 1210 milijonov kron.

Velike naprave za ribarstvo ob našem morju. Urad za ljudsko prehrano je izdelal načrte za obsežno ribarstvo na jadranskem morju. Glavna ribarska postaja bo v Voloskem, kjer se zgrade velike sušilnice in prekajevalnice za ribe. Misli se na tako obsežno ribarstvo, kot je nemško v Severnem morju. Dočim pa Nemci love ribe slabše kakovosti, bodo naše naprave urejene le za plemenitejše ribe, jedli pa jih seveda ne bomo mi.

Osmo ogrsko vojno posojilo bo razpisano meseca maja.

Nezaslišano! V Budimpešti je na trgu neka prodajalka prodajala gosja jetra, ki so tehtala 135 kg, za 100 K. Gos je bila (brez jeter) cenjena na 300 K.

Kreditni zavod ogrskih lesnih trgovcev v Budimpešti razdeli za leto 1917 28 K dividende (napram 21 K v l. 1916).

Osrednja zveza čeških kmetijskih zadrug za kraljevino Češko v Pragi je imela 17. marca svoj občni zbor. Iz poročila posnemamo, da je štela zveza koncem l. 1917 1.657 posojilnic in hranilnic, 429 raznih kmetijskih društev in 84 fizičnih oseb. Vloge pri zvezi so narasle od 74.193.969 K na 148.512.548 K. Promet v l. 1917 je znašal 692.150.349 K. Čisti dobiček za l. 1917 znaša 197.884 K. Lastno premoženje koncem l. 1917 pa 1.253.267 K. Zadružni deleži so se s sklepom občnega zbora zvišali od 100 na 1.000 K. Zveza je pristopila k dunajski nakupovalni in prodajni družbi za kmetijske pridelke z deležem 50.000 K.

Zatiranje poljskih miši. Bati se je, da se bodo letos v mnogih krajih v velikih množinah pojavljale poljske miši in delale pridelkom občutljivo škodo. V sedanjih izvanrednih razmerah so pa obilni pridelki posebne vrednosti in radi tega je potrebno, da se miši z vsemi mogočimi sredstvi zatirajo. Od zatiralnih sredstev pride pri sedanjih razmerah poleg barytovih kroglic v prvi vrsti v poštev poraba strychninovega ovsa s pogojem, da se preskrbi za pripravo tega preparata potrebna množina ovsa, ker druga zatiralna sredstva, kakor Löfflerjev bacil za mišji legar

že radi porabe primeroma velike množine kruha, ali žvepleni ogljik, kadični aparati in fosforovi preparati niso lahko mogoča. C. kr. poljedelsko ministerstvo je po odloku z dne 12. decembra 1917 št. 55.337, pripravljeno, da podpira po možnosti tozadevne ukrepe.

Drevesno šibje, krma za silo. C. kr. urad za ljudsko prehrano nas prosi, da objavimo sledeči poziv: Ker primanjkuje druge krme, porablja se lahko trtno in hmeljno rožje, tudi zimsko šibje listnatih dreves, zlasti od jesena, topola, breze, lipe, javorja, bukve, jelše in lešnika primerno pripravljeno pri krmljenju prežvekovalcev, v sili tudi konjev, celo svinj. Krma iz šibja se različno pripravi. Najjednostavnejši način je, da se zdrobi s kladivom ali se zreže; boljše pa je, da se s pripravnimi mlinci zmelje. Primerno je, da se le redilni vršički in tenko brstje porabi za krmo, debele mladike se pa pokurijo. Šibje je tem prebavljivejše, čim bolj sveže se porabi. Ker se pa sveže, razcefrano šibje ne drži, mora se pripravljati blizu kraja, kjer se rabi. Posredovalnica za krmila (oddelek za nadomestna krmila) je izdala list »Baumreisig als Notfutter« in je pripravljena pomagati občinam, zadrugam in živinorejcem, ki se zanimajo za napravo nadomestne krme iz šibja in rožja; po možnosti izposoditi tudi v to svrhu potrebne stroje. Posredovalnica za krmo kupuje tudi zvezano šibje in rožje po 8 K mq od dobavnega kraja. Dovažanje do železniške postaje se posebej plača. Kupuje se šibje večine listnatih dreves, a ne kupuje se pa šibje vrb, sadnega drevja in vrtnega grmovja. krhlike, trnjevih rastlin in igličnatega drevja. Posestniki gozdov, ki imajo vsled sekanja in trebljenja gozdov šibja na razpolago, se naprošajo, da ga prodajo posredovalnici za krmo.

Cena za ajdovo moko je zvišana od 75 na 92 v.

Izprememba zakona o vzdrževalnici iz l. 1917.

Po sedanjih določbah zakona o vzdrževalnici so bili zakonska žena in zakonski otroci rezervnega gažista izključeni od pravice do vzdrževalnine, ker imajo pravico do vojaških družinskih pristojbin. Ker pa se te pristojbine ne ozirajo na število otrok, marveč se dajejo v določenem enotnem znesku, razmeroma visoki vzdrževalni zneski pa se določajo po številu oseb na dan, so bile vsled tega družine gažistov, ki imajo več otrok, na slabšem kakor družine moštva. Temu odpomore izpremenjeni zakon o vzdrževalnici, ker določa pravico do vzdrževalnine tudi ženam in otrokom rezervnih gažistov, izplačeval pa se bo vzdrževalni znesek samo z delnim zneskom po odbitku družinskih pristojbin. Poleg tega se vpošteva draginja s 50-odstotnim povišanjem vzdrževalnih zneskov. Šestmesečni rok za prijavo pravice do vzdrževalnine po smrti oziroma pogrešanju se raztegne do konca demobilizacije. Preostali, ki so že zamudili ta šestmesečni rok, se morajo zopet zglasiti, ali v teh slučajih se vzdrževalnega zneska do 31. marca t. l. ne more priznati.

Nevednost je največja nesreča. Hrvatski listi poročajo, kako strašno razgrajajo med hrvatskim ljudstvom nalezljive bolezni, ki kose ljudi trumoma. Najprej so imeli grižo, zdaj imajo koze. Vzlic odredbam oblasti, zdravnikov, varnostnih organov, vzlic svarilom po časopisju je ljudstvo brezbrizno zanikarno. Če bi vojaštvo siloma ne priganjalo občinstva, zlasti vojakov, da se čuva okuženja, bi bila epidemija še groznejša kakor je. Isti pojav, kakor zdaj s kozami, se je videl lani poleti med razširjenjem griže, ki je ravsajala po vaseh in mestih. Zdravstvene razmere so danes na Hrvatskem naravnost obupne. Po številu smrtnih in bolezenskih slučajev je Hrvatska med prvimi v Evropi. Samo policijske in zdravstvene odredbe ne poboljšajo ljudstva, ki se sploh ne briga za svoje zdravje in življenje. Hrvatski kmet je fatalist, veruje v usodo, kakor vsi neobraženci. Zato ni čudno, da nalezljive

bolezni med kmeti naravnost divjajo, kadar se pojavijo. Umrljivost otrok, zlasti nezakoncev, je naravnost ogromna; a umrljivost na jetiki (nad 10.000 vsako leto) je največja v vsej Evropi. Obolelost na sifilitiki in egiptovski očesni bolezni škoduje strašno Hrvatom, otroške bolezni in radovoljno zatiranje ploda uničuje hrvatsko narodno moč. Vojna je uničila mnogo tisoč Hrvatov, a zdaj jih ubijajo še epidemije. »Obzor« vprašuje: »Pa što nam onda Velika Hrvatska, Velika Srbija, Jugoslavija i samoodredjenje, kad ne će biti ljudi?« »Obzor« ima prav, ko trdi, da se bodo po vojni obranili samo oni narodi, ki bodo močnejši po številu in delavni sili. Treba je torej zavesti kulturo med narod, med ljudstvo, v poslednjo kmečko kočo, ker velikomestne razvade v Zagrebu bratov Hrvatov ne bodo rešile. Ni dovolj, da so Zagreb, Sarajevo, Beograd, krasna moderna mesta, treba je, da je ljudstvo izomikano, da zna čitati in pisati ter da uboga svoje učitelje in voditelje

Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju.

Tiskovine za računse zaključke.

Opozarjamo, da imamo v zalogi inventurne izvelečke iz glavnih knjig z naslovnimi ovitki, dalje računse zaključke za posojilnice in mlekarne. Članicam priporočamo, da naročajo pri nas tisek računskih zaključkov; iste pri tem lahko obenem pregledamo. Dalje imamo v zalogi tiskovine za glavne knjige hranilnih vlog in posojil, blagajniške dnevnik, opravilne zapisnike, izkaze o rentnini in neposrednih pristojbinah zapisnike za seje načelstva, nadzorstva in občne zbere (zaradi velike zaloge oddajamo te zapisnike zelo po ceni), opomine za obresti in podaljšanje posojil ter vse za posojilniško poslovanje potrebne knjige in tiskovine. Kdor kaj potrebuje, naj hitro naroči, da dobi še svoje tiskovine po primerni ceni. Cene tiskovinam vsled hudega draženja papirja in tiskarniškega dela skokoma rastejo.

Superfosfata

se letos glasom odloka pojedeljskega ministerstva ne bo dobilo za male kmetovalce; ministerstvo hoče ves superfosfat oddati veleposestnikom. Upamo, da se bode manjše kmetovalce prezrlo tudi pri rekvizicijah

Žveplenokisli amonijak.

Ker še ne vemo, če bode to gnojilo na razpolago ali ne, so naročila zanj brez pomena.

Žlindra

za pomladansko gnojenje je že vsa oddana.

Kose

7 in 8 pesti bodemo imeli od maja naprej v zalogi. Ker pridejo jako poceni, prosimo takojšnjih naročil. Zloženo bodo v zaboje po 100 komadov.

Vabilo k

rednemu občnemu zboru

Hranilnice in posojilnice Sv. Primož nad Muto

registrovane zadruge z neomejeno zavezo

ki se vrši v nedeljo, dne 28. aprila t. l. ob 1. uri pop. v posojilniških prostorih na Muti.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva za l. 1917.
2. Odobrenje računsega zaključka za l. 1917.
3. Sklepanje o porabi čistega dobička.
4. Volitve načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Sv. Primož nad Muto, dne 4. aprila 1918.

Načelstvo.

Vabilo na

občni zbor

Posojilnice v Konjicah

registrovane zadruge z neomejeno zavezo

ki se vrši v sredo, dne 24. aprila ob 2. uri popoldan v posojilniškem prostoru s sledečim vsporedom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobrenje računsega zaključka za l. 1917 in razdelitev čistega dobička.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

V slučaju, da bi občni zbor ne bil sklepčen, se vrši uro pozneje drugi občni zbor, kateri sklepa brez-pogojno.

V Konjicah, dne 8. aprila 1918.

Načelstvo.

Vabilo na
redni občni zbor

„Kmečke banke“

registrovane zadruga z neomejeno zavezo

v Gorici, sedaj na Glinceh,

ki se ima vršiti v ponedeljek 20. maja 1918 ob 8. uri
zjutraj v Ljubljani, Dunajska cesta št. 38 I. nad-
stropje, s sledečim sporedom:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega obč-
nega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potr-
dilo računskega zaključka za leto 1917. 4. Čitanje re-
vizijskega poročila »Zadružne Zveze« ter ukrepi vsled
istega. Slučajnosti.

Ako bi ob določeni uri ne bilo navzoče zadostno
število zadrušnikov, se vrši občni zbor 1 uro pozneje
z istim dnevnim redom, ne glede na število navzočih
članov in znesek deležev, ki so zastopani.

Glince, dne 8. aprila 1918.

„Kmečka banka“, registrovana zadruga z omej. zavezo
v Gorici, tč. Glince. Odbor.

Vabimo na
redni občni zbor

Kmetske posojilnice pri Sv. Ani na Krembergu

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se vrši dne 21. aprila 1918 predpoldne ob 11. uri
v uradnih prostorih.

Spored:

1. Odobritev računskega zaključka za l. 1917.
2. Volitev načelstva.
3. Volitev nadzorstva.

Kmetska posojilnica pri Sv. Ani na Krembergu

r. z. z. n. z.

Senekovič.

Polič.

Vabimo na
redni občni zbor

Glavne hranilnice in posojilnice Slov. Goric

registrovane zadruga z neomejeno zavezo

v Št. Lenartu na Štajerskem

ki se vrši dne 18. aprila 1918 dopoldne ob 9. uri v
uradnih prostorih.

Vspored: 1. Odobritev računskega zaključka
za leto 1917. 2. Volitev načelstva. 3. Volitev nadzorstva.

Sv. Lenart, dne 21. marca 1918.

Glavna hranilnica in posojilnica Slov. Goric

r. z. z. n. z. v Št. Lenartu na Štajerskem.

Breznik.

Polič.

Vabilo na
redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Šmarji,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo

ki se vrši v petek, dne 26. aprila 1918 ob 1. uri pop.
v uradnih prostorih zadruga.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzor-
stvo. — 2. Potrjenje računskega sklepa za leto 1917.
— 3. Razdelitev čistega dobička. — 4. Nasveti in slu-
čajnosti.

Ako ta občni zbor ni sklepčen, vrši se v smislu
§ 40 al. 2 zadružnih pravil eno uro pozneje z istim
dnevnim redom in v istih prostorih drugi občni zbor,
ki sklepa brezpogojno.

Šmarje pri Jelšah, dne 5. aprila 1918.

Načelstvo.

Vabilo na
občni zbor
zadruga „Rinka“

ki se boče vršil dne 21. aprila 1918 dopoldne ob
10. uri v sejni dvorani Posojilnice v Celju s sledečim
dnevnim redom:

1. Letno poročilo in sklep o letnem računu.
2. Razdelitev eventualnega čistega dobička.
3. Razni nasveti in predlogi.

Ako občni zbor ob 10. uri ni sklepčen, se vrši
eno uro pozneje drugi občni zbor, ki je brez ozira na
število zadrušnikov sklepčen.

Celje, dne 15. aprila 1918.

Ravnateljstvo.

Vabilo na
občni zbor
Hranilnice in posojilnice pri Sv. Jurju ob Tab.

registrovane zadruga z neomejeno zavezo

kateri se boče vršil v nedeljo, dne 5. maja 1918 ob
9. uri v dopoldne v pisarniških prostorih h. šte. 2

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva. — 2. Poročilo nadzorstva.
- 3. Odobrenje letnega računa 1917. — 4. Volitev
načelstva. — 5. Volitev nadzorstva. — 6. Slučajnosti.

Hranilnica in posojilnica Sv. Jurij ob Taboru,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

dne 17. marca 1918.

Ludvik Plavšak

Karl Florjan